HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

שלא יהו מכוונות. כלומר ואזל שיהו אמות כלאים שוחקות ושל מבוי ושוכה עצבות: **לאו לאביי קשיא.** הא דקתני כל אמות בתמה בת ששה: **לימא תמה כלאים בתמה בת ששה.** ואכי קאמר כל אמות שאמרו בכלאים בתמה בת ששה ובלבד שלא יהו אמות גדולות טטפחים שוחקות: **לאביי ודאי פשיטא היא.** דלא מצי לאוקמי לרבנן כוותיה דהא כל אמות קאמרי: **לרבא מי לימא פשיטא היא.** מי מצרינן רבן שמעון בן גמליאל פליג עליה למימר אמת כלאים בתמה בת ששה אבל שאר אמות גבן סוכה ומבוי בתמה בת ששה אי לימא פרוזי קא משמע רבן שמעון בן גמליאל למילתייהו דרבנן דאמרי ובלבד שלא יהו אמות גדולות טטפחים שוחקות: **לאביי קשיא אמר לך אבי אימא אמת כלאים באמה בת ששה ובלבד שלא יהו מצומצמות מכלל דתנא קמא כל אמות קאמר אמר לך אבי ולאו מי איכא רשב"ג דקאי כוותי אנא דאמרי כרשב"ג לאביי ודאי תנאי היא לרבא מי לימא תנאי היא אמר לך רבא רשב"ג הא אתא לאשמועינן אמת כלאים לא יצמצם ולימא אמת כלאים לא יצמצם באמה בת ששה למעוטי מאי לאו למעוטי אמת סוכה ואמת מבוי לא למעוטי** א **אמה יסוד ואמה סובב דכתיב** [1] **ואלה מדות המזבח באמות אמה אמה וטפח וחיק האמה ואמה רחב וגבולה אל שפתה סביב זרת האחד וזה גב המזבח** [ב] **חיק האמה זה יסוד ואמה רחב זה סובב וגבולה אל שפתה סביב אלו הקרנות וזה גב המזבח זה מזבח הזהב:** [ג] **אמר ר' חייא בר אשי אמר רב** [ב] **שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני שיעורין דאורייתא הוא דכתיב** [2] **ארץ חטה ושעורה וגו'** [ג] **ואמר רב חנן כל הפסוק הזה לשיעורין נאמר. נאמר חטה לכדתנן** [ד] **הנכנס לבית המנוגע וכליו על כתיפיו** [ה] **וסנדליו וטבעותיו בידיו הוא והם טמאין מיד** [ד] **היה לבוש כליו וסנדליו ברגליו וטבעותיו באצבעותיו הוא טמא מיד והן טהורין עד שישהא בכדי אכילת פרס ולא פת חיטין ולא פת שעורין מיסב ואוכל בליפתן שעורה** [ו] **דתנן** [ה] **עצם כשעורה מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל גפן כדי** [ו] **רביעית יין לנזיר**

תאנה

שלא יהו מכוונות בשלמא לרבא כי היכי דליהויין הללו שוחקות והללו עצבות אלא לאביי קשיא אמר לך אבי אימא אמת כלאים באמה בת ששה והא מדקתני סיפא רשב"ג אומר כל אמות שאמרו חכמים בכלאים באמה בת ששה ובלבד שלא יהו מצומצמות מכלל דתנא קמא כל אמות קאמר אמר לך אבי ולאו מי איכא רשב"ג דקאי כוותי אנא דאמרי כרשב"ג לאביי ודאי תנאי היא לרבא מי לימא תנאי היא אמר לך רבא רשב"ג הא אתא לאשמועינן אמת כלאים לא יצמצם ולימא אמת כלאים לא יצמצם באמה בת ששה למעוטי מאי לאו למעוטי אמת סוכה ואמת מבוי לא למעוטי א אמה יסוד ואמה סובב דכתיב [1] ואלה מדות המזבח באמות אמה אמה וטפח וחיק האמה ואמה רחב וגבולה אל שפתה סביב זרת האחד וזה גב המזבח [ב] חיק האמה זה יסוד ואמה רחב זה סובב וגבולה אל שפתה סביב אלו הקרנות וזה גב המזבח זה מזבח הזהב: [ג] אמר ר' חייא בר אשי אמר רב [ב] שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני שיעורין דאורייתא הוא דכתיב [2] ארץ חטה ושעורה וגו' [ג] ואמר רב חנן כל הפסוק הזה לשיעורין נאמר. נאמר חטה לכדתנן [ד] הנכנס לבית המנוגע וכליו על כתיפיו [ה] וסנדליו וטבעותיו בידיו הוא והם טמאין מיד [ד] היה לבוש כליו וסנדליו ברגליו וטבעותיו באצבעותיו הוא טמא מיד והן טהורין עד שישהא בכדי אכילת פרס ולא פת חיטין ולא פת שעורין מיסב ואוכל בליפתן שעורה [ו] דתנן [ה] עצם כשעורה מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל גפן כדי [ו] רביעית יין לנזיר

ואלה מדות המזבח באמות אמה אמה וטפח. פי' נקוטין בתמות קטנות שיש בתמה ביניהן אמה וטפח מלוי ונקוב ללא הוה ליה למיכתב ותיק ביון דקתני [ה] תמות וגרמא כמו שפירש"י בפירוש יחזקאל דפירש בתמות גדולות שיהא אמה וטופח בשל אמה בת ה' וכן תרגם יונתן בתמתא דהיא תמתא ופתך ונקי שלא יהו אמות גדולות טטפחים שוחקות: **לאחיי ודאי פשיטא היא.** ללא מצי לאוקמי לרבנן כוותיה דהא כל אמות קאמרי: **לרבא מי לימא פשיטא היא.** מי מצרינן רבן שמעון בן גמליאל פליג עליה למימר אמת כלאים בתמה בת ששה אבל שאר אמות גבן סוכה ומבוי בתמה בת ששה אי לימא פרוזי קא משמע רבן שמעון בן גמליאל למילתייהו דרבנן דאמרי ובלבד שלא יהו אמות גדולות טטפחים שוחקות ומיהו מהן עצמות ואתא לאשמועינן דלא פירשו מיהו מהן שוחקות ומיהו לפרושי דהנך דכלאים ליהוי שוחקות כדקתני ובלבד שלא יהו מצומצמות ולכי תכלי כלאים ולא למעוטי שאר אמות להיות בנות ממשה שלא למעוטינהו ללא ליהוי שוחקות: **פה אחת לאשמועינן אמת כלאים לא יצמצם.** ולפרושי מילתיה דתנא קמא הוא לאתא ולא למעוטי **לא למעוטי אמה יסוד ואמה סובב.** ללאו בנות ממשה כולן: **חיק האמה זה יסוד.** חיק על שם שהוא מיקוי ומיקוו של מזבח מלמטה: **אלו הקרנות.** שהן אמה על אמה ולאי לכתיב זרת האחד מלמעלה רמזו לו **ס** וזרת מוד ה' זהו אלו הקרנות. שהוא מלי אמה לכל רוח לרוח אמה על אמה: **וזה גב המזבח.** כלומר באמה קטנה זו נמדדה אמה של מזבח הזהב דכתיב ביה אמה מרכז ואמה רחבו (שמות ל:). **ובמסכת מנחות** בפרק שתי הלחם (ד' נ:) מפרש ליה להאי קרא דאמה יסוד דקאמרי בקטנה ללו ברוחב כניסת היסוד אלא בגובה עלייתו דאמר מר עלה אמה וכנס אמה זהו יסוד אבל רוחב הכניסה באמה בת ששה ואמה סובב כניסה דילה באמה קטנה ולא ה' אמות של עליית גובהה באמה קטנה כדתנן[ו] עלה אמה וכנס אמה זה הסובב וקרנות לו שנא גובהן ולא שנא רוחבן באמה קטנה: הג"ה. כאשר מפורש בקונטרי שמע בריבון מר' יעקב בר יקר ועמה חזר בו דקשיא ליה מה שהרגיש יונתן אמה אמה וטפח אמתא דהיא אמתא ופתך ונקי גדולה מיילי ועוד אם כדברי הזקן לא היה לו לכתוב וחיק כי אם חיק האמה ופירש [א] לנו רבינו הכי למעלה[ה] הזכיר מדות המזבח והתחיל אמים עשרה אמה ושתי מדותיו ועתה כך אמר הכתוב אלה מדות המזבח שאמרתי לך הכל נמדדו באמה שהיא אמה ופתח ואמה חיק שהוא יסוד אינו נמדד אלא באמה שהיא אמה קטנה ולא באמה שהיא אמה ופתח ועתה דברי יונתן בן עוזיאל קיימין כך שמעתי **ועיקר.** ע"כ הג"ה: **שיעורין.** שנתנו חכמים לכל דבר כגון כזית דם אלא פיגול ונותר וכזית מן המת שמטמא באהל ושאר שיעורין המפרש לקמן: **חלונין.** מלילה הפוסקת בטבילה: **ומחיצין.** הלכות מחילה שתהא גבוהה עשרה וכן שאר הילכותיה הלכה למשה מסיני: **לשיעורין נאמר.** וכל אלו מפרשין בהן דבריה אחריה: **נאמר על כתיפיו ובגדיו ובטבעותיו בידיו**[ו]. שאינן מלובשין בו דרך מלבוש דומיא דכליו על כתפיו: **הוא והן טמאין מיד.** שאף הן בחזקת כלי הבית וכתיב והבא אל הבית וכתיב **יטמא לנו:** וכן כולם דרך לבישתן קרויין בגדיו ובטלין מגלו וכתיב (שם) והאוכל בבית יכבס את בגדיו ודרשינן בתורת כהנים [מלורע פרשה ז] מקישי דהאי אוכל לאו מלילה ממש הוא שיהא כדי שיעור מלילה ובציאה בלא שהייה אינו מטמא בגדים: **פרש.** ל' ביצים הן מזון קעודה בינונית. פרש לשון פרוסה שפיעורו בחלי ככר המשור בעירוב דבעינן מזון ג' סעודות ותנן התם חלים לבית המנוגע בפרק כילד (נקמן ד' פב:): **פת חיטין.** לחן שהוא הם כפת שעורין: **מיסב.** שהייה זו בהסיבה שיעורו ולא בגמלא בעמידה והולך ובא שהוא שוהה בחלילתו יותר: **ואוכל בליפתן.** שגמלא מהר: **ואינו מטמא באהל.** שוא עלם בלא בשר על שיהא שם שדרה שלימה לו גולגולת או רוב בניינו ג' שוקיים וירך אחת או רוב מניינו קכ"ח חבריס: **רביעית יין לנזיר.** לחייבו מלקות: גרוגרת

טפחים אית להו, ולא פליגי אלא בצימצום. פ"ק סבר יצמצם [ורשב"ג סבר דאמת כלאים לא יצמצם]. אלא [הא דקתני אמת כלאים בת ו' טפחים, למעוטי אמת יסוד ואמת סובב, דכתיב ואלה מידות המזבח באמות אמה אמה וטפח וחיק האמה ואמה רוחב וגו'. חיק האמה זה יסוד, ואמה רוחב זה סובב, וזה מפורש במנחות באר היטב פרק שתי הלחם נלשרות. אמר רב חייא בר אשי אמר רב, שיעורין חציצין ומחיצי' הלכה למשה מסיני. שיעורין דאורייתא נינהו ארץ חטה ושעורה וגו'. ואמר רבי יוחנן פסוק זה כולו לשיעורין נאמר, חטה דתנן הנכנס לבית המנוגע וכליו על כו' פירשנוהו במסכת סוכה

(ברכות שם). גפן. מה שיעורו גו, כדי רביעית יין לנזיר. בשאר מיקומי מיר, למיכתב למ"ד במם מיר (לד:) דתרגומיה ולוגלין ועליו מתרפין לשיעור רביעית יין, שאם יתנם לכוס מלא יין עד שיגיע ממנו רביעית יין, ואין דומה המשער בכוס מלא מים למשער יין, משום דיין עב הוא ואינו מתפזר לצדדין אלא נשאר בתוכו עד שיפה הכוס יותר מן המים (סוכה שם וכניי"ז ברכות שם).

יג א מיי' פ"ג מהלכות בית הבחירה הל' ו [והלכה ז]: יד ב מיי' פי"ד מהלכות מחלוקת לתורות הלכה ג: **טז** ג מיי' פכ"ז מהל' טומאת צרעת הל' ז סמג עשין לעט: **יז** ד מיי' שם הלכה ו: **יח** ה מיי' פ"ג מהלכות טומאת מת הלכה ג סמג עשין לעח: **יט** ו מיי' פ"ח מהלכות מילות הלכה ג סמג לאוין רכ:

תורה אור השלם

1. וְאֵלֶּה מִדּוֹת הַמִּזְבֵּחַ בָּאַמּוֹת אַמָּה אַמָּה וְטֹפַח וְחֵיק הָאַמָּה וְאַמָּה רֹחַב וְגֹבוֹלָהּ אֶל שְׂפָתָהּ סָבִיב זֶרֶת הָאֶחָד וְזֶה גֵּב הַמִּזְבֵּחַ: יחזקאל מג יג
2. אֶרֶץ חִטָּה וּשְׂעֹרָה וְגֶפֶן וּתְאֵנָה וְרִמּוֹן אֶרֶץ זֵית שֶׁמֶן וּדְבָשׁ: דברים ח ח

רב נסים גאון

ממנו. ואלה מדות המזבח ובאמה וטפח פירוש שתהא יתירה על חברתה טפח. עד שישהה בכדי אכילת פרס. תמצא עיקר דיליה בתורת כהנים. והאוכל בבית, אין לי אלא אוכל, אם [ז] סופנו לרבות את האוכל אע"פ שאינו שוכב, מה תלמוד לומר האוכל והשוכב, אלא ליתן שיעור לאוכל כדי שיאכל שוכב. וכמה הוא שיעור אכילת פרס, פת חטים ולא פת שעורים וכו'.

ז) נמי"כ לפניו הגי' גלח ליתן שיעור לשוכב כדי שיאכל וע"ש מה שתמהו הרמ"ס והק"ע מזה אבל גי' רבינו נכונה יותר ומזה למדו תוי"ט דמשערין בהלילה כאוכל בהסיבה.

רבינו חננאל

כרם והזורע בו אינו עובר משום לא תזרע כרמך כלאים דברי ר"ש. והנה מה שיש בו כ' טפחים נמצאו בו ד' אמות באמה בת ה' טפחים ואתה מתירו לזורע בו, הנה לקולא. ופריך רב נחמן אילו דברי ר' שמעון הן, ואנא דאמרי כרבנן דפליגי עליה, ואמרי (הנה) [הרי] זה כרם. איבעית אימא אפי' כר' שמעון, מאי אמות כלאים דקאמר רוב אמות של כלאים באמה בת ו' טפחים היכא דאיכא לחזומרא, אבל הני דרצופין באמה בת ה' טפחים. **רבא** אמר רב נחמן אמת סוכה ואמת מבוי נמי בת ששה הן. ומיהו טפחים עציבות פי' האצבעות דחוקות זו עם זו. ושל כלאים פי' האצבעות שרוחקות מרווחות כדרך השוחק שפוסק שפתיו והעצב מדביקם. ומותבינן לאביי כל אמות שאמרו באמה בת ו' טפחים ובלבד שלא יהיו מכוונות. כלומר לא יהיו עציבות שוחקות ולא השוחקות עציבות כרבא, אלא לאביי קשיא. ופריך אביי אנא דאמרי כרשב"ג. ועמדה לאביי בתנאי. **ורבא** אמר לך כולי עלמא באמה בת ו'

(א) תוס' ד"ה ואלה וכו' עיין לקמן דף כא ע"ב ובמוס' שם ד"ה ב' מנ':

רש"י ד"ה אלו הקרנות וכו' זרת שהוא חצי אמה. עי' לקמן דף כא ע"ב ובמוס' שם ד"ה ב' מנ':

[א] רש"י ד"ה הנ"ל כתב מפורש בקונטרי וכו' כי אם מיק האמה ופי' כו'. נ"ב וג"ז ק' לגולמו למיכו מכל ומיק האמה כמה נמדד. אבל במוסיפתא (כלים ב"מ פ"ו) מפרש ר"מ בהדיא דכתיב אמה אמה כו' ב' מיני אמות ג' אמה וג' אמה בתמה בת ה' ומפי' ויולן כו' והכהגל כו':

חיק האמה זה יסוד. דעלה אמה וכנס אמה (מנחות צז:). אלו הקרנות. דמתמלעים האחן מודד והויל זרת לכל רוח להיות אמה על אמה, זרת מלי אמה (שם). **וזה גב המזבח.** כלומר ואמה זו יהא נמי מזבח הזהב (שם). שיעורין. של ליקוחים, כגון כזית לכל מילא ליקוח וכהמצא ליה הכפורים (סוכה ה:). **הלכה למשה מסיני.** אלו שלשה נאמלו בבית המדרש מעין לסם, מן התורה, והצינו שהלכה למשה מסיני סם ושמעון הפשופ ושלדן כסדר שנאמר (סוכה לד:). **כל הפסוק הזה לשיעורין נאמר.** לפ שכתוב לחודיע שבח חשיבות הפירות בעשם שלהם נלא שנאמר של ארץ ישראל שיש בה פירות שעשורי חובה נאלין בהן (ברכות מא.) שאפילו בדברי תורה צריכין לשער בפירושיהם ליקוחין שנאמרה בפירות (סוכה ה:). **הנכנס לבית המנוגע.** כתיב (ויקרא יג) והבא אל הבית יטמא עד הערב, ולא כתיב כבוס בגדים, ואתולל בבית יכבס את בגדיו (שם) בשהוא שיעור מלילה, ואפילו לא יאכל, מדכתיב בפירוש והשוכב בבית יכבס את בגדיו, אלמא בשהוא שיעור מלילה, שהוא כדי אכילת פרס, ואפילו לא יאכל, אלא שיהא שוכב. **ובלבד שלא יהו אמות גדולות טטפחים שוחקות.** כלומר אם יהו בגדיו עמו שלא כדרך מלבושו, אין אלו בגדיו ונטמאים מיד, שאף הן בחזקת כלי הבית, ובאתולל לבוש הבית שהיה בגדים הן בעי שהיה (ברכות מא. ובניי"ז סוכה ה:).

ובטבעותיו בידיו. כקולמוס שלא כדרך מלבוש (חולין קמ:) דומיא דסנדליו (סוכה שם). **הוא והן טמאין מיד.** שלא שהייה, דכתיב והבא אל הבית יטמא ואולהו גם אלו הבית קרינא בהו (שם). **היה לבוש כליו כו'.** לתיקרי להו בגדיו, **הוא טמא מיד.** דכתיב והבא אל הבית יטמא, **והן טהורין עד שישהא.** דכתיב והאוכל בבית יכבס בגדיו וגו', ודרשינן בתו"כ אין לי אלא אוכל ושוכב, אוכל שלא אוכל ושוכב, אוכל כל מה ת"ל והאוכל, ליתן שיעור לשוכב כדי אכילה, שאין טעון ביאוח בגדים עד שיהא כדי אכילה, ואפילו טמא הוא, דכתיב והבא אל הבית יטמא, ולא כתיב ביאוח בגדים, דהייט שיהא שוהה כדי אכילה, יכבס בגדיו (סוכה ו:). **אכילת פרס.** מלי מיכה שיעור בו מכמים לה שעורין, שהוא כולו מזון שתי סעודות ומלי מזון סעודה אחת (ברכות מא. ובניי"ז סוכה ו:). **פת חיטין.** שהייתה מועטת מצל שעורים (סוכה שם) נאלמא מהר (ברכות שם). **מיסב.** דרך הסבה, שהיא נאלמא מהר, שאינו פוסה אלא ואינה (שם) דהייט דרך אכילה, מי שהוא מיסב הוא עשוי נאכילה ואינו טרוד בדברים אחרים (סוכה שם). **ואינו מטמא באהל.** כשיעור זה, עד שיהא שדרה או גולגולת שלמה, או רוב מנין שבני אדם (שם) שלשה למשא מטיני הוא (ברכות שם). **גפן.** מה שיעורו גו, **כדי רביעית יין לנזיר.** בשאר מיקומי מיר, למיכתב למ"ד במם מיר (לד:) דתרגומיה ולוגלין ועליו מתרפין לשיעור רביעית יין, שאם יתנם לכוס מלא יין עד שיגיע ממנו רביעית יין, ואין דומה המשער בכוס מלא מים למשער יין, משום דיין עב הוא ואינו מתפזר לצדדין אלא נשאר בתוכו עד שיפה הכוס יותר מן המים (סוכה שם וכניי"ז ברכות שם).